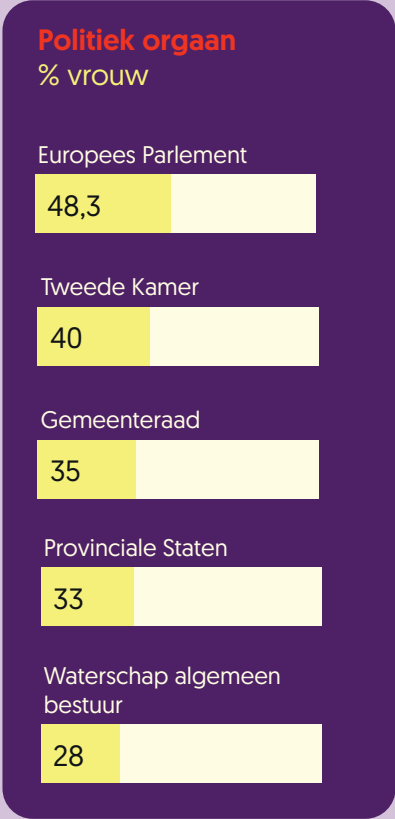

Barrières voor vrouwen om politiek actief te worden, zijn en blijven

Introductie

Vrouwen zijn nog steeds ondervertegenwoordigd in de Nederlandse politiek. Dit geldt voor alle politieke niveaus, van gemeenteraad tot in de Tweede Kamer. Terwijl vrouwen al lang kiesrecht hebben, net als het recht om verkozen te kunnen worden. Waarom zitten er dan toch relatief weinig vrouwen in de politiek? Om Simone de Beauvoir te parafraseren: vrouwen worden niet politiek ondervertegenwoordigd geboren, maar ondervertegenwoordigd gemaakt. Om dat te verklaren, brengen we aan de hand van internationaal onderzoek de barrières in kaart waar vrouwen mee te maken krijgen als ze de politiek in willen. Of, als ze al politiek actief zijn, om dat te blijven.

Hoe staat het ervoor? Vrouwen in de politiek

Waarom is ondervertegenwoordiging een probleem?

De ondervertegenwoordiging van vrouwen (en oververtegenwoordiging van mannen) in de politiek heeft verschillende gevolgen. Het gaat daarbij zowel om hun aantallen (ook wel: discriptieve vertegenwoordiging), als om de effecten van die aantallen (ook wel: substantieve vertegenwoordiging). Zo is het voor de ambitie van meisjes en vrouwen belangrijk om zichzelf in de politiek terug te zien: dat zorgt voor hoger vertrouwen en betrokkenheid bij politiek. De ondervertegenwoordiging van verschillende groepen vrouwen zorgt ervoor dat hun perspectief te weinig wordt meegenomen.

Barrières in kaart gebracht

Wat weten we al uit internationaal onderzoek? En hoe kunnen we dat vertalen naar de Nederlandse situatie? We zien drie grote barrières:

1. Sociale en culturele barrières

2. Politieke barrières

3. Kennis- en informatiebarrières

Sociale en culturele barrières

Bij sociaal-culturele barrières gaat het om de bredere rol die gender in onze samenleving speelt en hoe culturele gendernormen en denkbeelden over vrouwen van invloed zijn op de politiek. Een voorbeeld: meisjes worden over het algemeen in verband gebracht met het 'privédomein', het huis en het huishouden, in plaats van het publieke domein zoals de politiek. De eigenschappen die traditioneel een rol spelen, zijn dat vrouwen lief en zacht moeten zijn. Dit zijn niet de eigenschappen die traditioneel met de politiek of leiderschap worden geassocieerd. De politiek wordt ook vaak afgeschilderd alsof het allemaal draait om conflict en concurrentie. Dat wordt meer als een mannenzaak gezien, ook door vrouwen. Dit vermindert hun motivatie om de politiek in te gaan, omdat het niet bij ze zou passen. Zo hebben stereotypen over de rol van vrouwen in de maatschappij invloed op hoeveel vrouwen de politiek als mogelijk carrière pad zien.

Genderrollen en socialisatie	Minder toegang tot benodigde middelen
Emancipatie en verdeling van (zorg)taken	De rol van de media
Bescheidenheid	Stereotypen over leiderschap
Verschillen in ambitie	

Politieke barrières

Politieke barrières betreffen de manier waarop de politiek zelf georganiseerd is. Vooral mannen zijn lid van politieke partijen. Het ledenbestand is ook de pool waaruit kandidaten worden gezocht voor allerlei politieke functies; van kandidatencommissies tot volksvertegenwoordigers. Er wordt dus gevist uit een vijver waarin bij de meeste politieke partijen (veel) minder vrouwen zitten. Ook hoe politieke partijen selecteren voor hun kieslijsten is problematisch op het gebied van gender. Denk dan aan het belang van ervaring binnen de partij, of het al hebben van [lokale] politieke ervaring. Mensen die nog niet of nog maar kort politiek actief zijn – wat voor veel vrouwen geldt – maken door dergelijke hiërarchische criteria minder kans. Maar er heerst ook nog steeds het idee bij politieke partijen dat vrouwen niet actief *willen* worden in de politiek, of dat ze niet te vinden zijn. Daar komt nog bovenop dat, als vrouwen eenmaal politiek actief zijn, ze vaak in de minderheid zijn en te maken hebben met een harde politieke cultuur. Om over de werkomstandigheden nog maar te zwijgen: vaak vergaderen in de avond, en met weinig vergoeding. Geweld tegen vrouwen in de politiek, zowel online als offline, speelt hier ook een rol.

Politieke barrières op een rij:

Lidmaatschap van een politieke partij	Werkomstandigheden en werkcultuur
Selectiemechanismen in partijen	Geweld tegen vrouwen in de politiek
Politiek als mannendomein	

Kennis- en informatiebarrières

Vrouwen hebben nog te weinig toegang tot de juiste informatie, rolmodellen en netwerken. Want wat doet een Tweede Kamerlid eigenlijk? Of een algemeen bestuurder van het Waterschap? Duidelijkheid over zowel het werk zelf als over welke procedures je daarvoor moet doorlopen, ontbreekt. Zo'n tekort aan kennis maakt de politiek niet alleen onduidelijk en intimiderend maar maakt de concrete stappen zetten ook lastiger. Waar begin je, en hoe? En, veel politici waren eerder actief bij de vakbond of in de journalistiek. Vanuit hier stromen ze door naar de politiek. Maar ook daar zijn van oudsher relatief weinig vrouwen actief; vakbond en journalistiek waren historisch tevens mannenbolwerken. Een achterstand die net als in de politiek nog ingehaald wordt. Omdat er nu zo weinig vrouwen in de politiek zijn, zijn er ook minder rolmodellen voor jonge meiden.

Kennis- en informatiebarrières op een rij:

Gebrek aan rolmodellen	Gebrek aan informatie	Gebrek aan netwerk
------------------------	-----------------------	--------------------

Wat nu? Barrières tegengaan

Veel van deze barrières zouden, in theorie, op korte termijn opgelost kunnen zijn. Waarom is dat dan nog niet gebeurd? Daadkracht ontbreekt. Onderzoekers zeiden daarover eerder dat de huidige politieke elite (vooral mannen) graag aan de status quo willen vasthouden, want ze hebben alleen maar iets te verliezen. Dit speelt zowel binnen als buiten de politiek. Andere rapporten gaven recent ook aan dat er een gebrek is aan regelgeving om barrières voor vrouwen op de werkvloer in het algemeen tegen te gaan. Praktijken om verandering tegen te gaan werking op dit moment in het voordeel van bestaande barrières.

Barrières om politiek actief te worden spelen over een heel mensenleven een rol. Bijvoorbeeld voor jonge meiden die leren wat de politiek is, en voor vrouwen die moeten strijden voor gelijkere verdeling van zorgtaken. Wat kunnen we doen? We kunnen de ondervertegenwoordiging van vrouwen niet alleen bij vrouwen zelf neerleggen. Het is een veelgehoorde opmerking dat vrouwen simpelweg beter hun best moeten doen, of gewoon meer 'mee moeten doen'. Uit dit onderzoek blijkt dat veel vrouwen een logische keuze maken om de politiek *niet* in te gaan, gegeven de barrières die ze al tegenkomen of verwachten in de toekomst tegen te komen. Dit is wat we wél kunnen doen om die barrières weg te nemen en/of vrouwen te helpen met het omgaan en omzeilen van de barrières:

1. Individuele ondersteuning

In het omgaan met bestaande barrières kunnen we vrouwen wel ondersteunen, bijvoorbeeld door middel van een divers trainings-aanbod. Denk aan training om zelfvertrouwen en politieke ambitie te boosten, mentoring en coaching, en mediatraining.

2. Onderzoek naar intersecties

Uit ons onderzoek blijkt dat er nog weinig bekend is over de Nederlandse situatie. Meer onderzoek is nodig. En ook meer intersectionele kennis is nodig – hoe hebben deze barrières een andere invloed op, bijvoorbeeld, vrouwen met een migratieachtergrond, of vrouwen met kinderen?

3. Bredere ledenwerving door politieke partijen

Partijen zijn nog steeds de belangrijkste poortwachters in de politiek. Zij werven leden en stellen kieslijsten op. We zien dat vrouwen relatief goed vertegenwoordigd zijn op kieslijsten, gegeven hoe weinig vrouwen er lid zijn van een politieke partij. Er moet door partijen ook buiten campagnetijd worden gewerkt aan de werving van leden. Mooi meegenomen: zo is er een diverser aanbod wanneer de lijst moet worden opgesteld.

4. Tegengaan (online) haat en intimidatie

Binnen de weerstand die we nu waarnemen tegen de doorbraak van vrouwen in de politiek speelt (online) haat en intimidatie een belangrijke rol. Daartegen kunnen we, in navolging van het rapport 'Naar online veiligheid van politieke ambtsdragers' (2023) onder andere meer bewustzijn creëren rondom het onderwerp, duidelijke afspraken maken (binnen partijen), beter communiceren over de gewenste cultuur, weerbaarheid van politieke ambtsdragers verhogen en steun bieden. Alliantie Politica is hiervoor een werkgroep gestart met politieke partijen.

Het wegnemen van de barrières op grote en kleine schaal zal de representatie van vrouwen een flinke boost geven. Daar werkt Alliantie Politica de komende vijf jaar aan via vier veranderpaden: overheid, politiek, breed publiek, individu. De eerste stap is het ontwikkelen van een trainingsaanbod op basis van dit onderzoek. Om op de hoogte te blijven van onze activiteiten, schrijf je [hier](#) in voor de nieuwsbrief. Het volledige onderzoek is [hier](#) te lezen.

Stichting Stem op een Vrouw, Nederlandse Vrouwenraad, Emancipator en WO=MEN Dutch Gender Platform vormen samen de Alliantie Politica. Met steun van het ministerie van OCW werken deze organisaties de komende jaren samen om de politieke participatie van vrouwen in al hun diversiteit te stimuleren. Dat doet de alliantie o.a. door samen te werken met overheden en politieke partijen, het opzetten van trainingen en netwerken, onderzoek te doen en te leren van landen om ons heen.

